

Konya'da Makine- Aksam İmalatı Yapan İhracatçı Kobi'lerin İhracatta Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Uygulama

Süleyman Emre ÖZCAN¹

Refika ATALAY²

¹Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kütahya/Türkiye

²Selçuk Üniversitesi, Akören Ali Rıza Ercan Meslek Yüksekokulu, Konya/Türkiye

Özet: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) tüm dünya ekonomilerinde olduğu gibi Türkiye ekonomisinin de bel kemiğini oluşturmaktadır. Bu bağlamda KOBİ'ler istihdama sağladıkları katkılar ve işsizlikle mücadelede ülkeler için önemli bir politika aracıdır. KOBİ'ler üretimde esnek yapıları, yenilikçi ve girişimci özellikleri ile büyük ölçekli işletmelere nazaran ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenirler. Gelişmekte olan ekonomisiyle Türkiye'nin en önemli sorunlarının başında gelen cari açık ve döviz darboğazının aşılmasında, ihracat önemli bir yere sahiptir. Türkiye'de toplam girişimlerin tamamına yakını KOBİ'ler tarafından üstlenilmekte olup ihracatta KOBİ'lere önemli bir rol düşmektedir. Bu bağlamda KOBİ'lerin ihracat sorunlarının tespit edilmesi, bu işletmelerin ihracata teşvik edilmesi için zorunludur. Çalışmada Konya ilinin ihracatında önemli bir yere sahip olan makine-aksam imalat sanayisinde imalat yapan ihracatçı konumunda ve KOBİ niteliğinde olan 83 firmaya anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında ANOVA ve T testi yardımıyla analiz edilmiş ve çalışmanın sonunda KOBİ'lerin ihracatta karşılaştıkları sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, İhracat, İhracat Sorunları, Makine İmalat Sanayi, Konya.

An Application Concerning The Problems Confronted by The Exporter Sme's Manufacturing Machine and Spare Parts in Konya

Abstract: Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) form the backbone of the Turkish economy as well as in all world economies. In this context, SMEs are an important policy tool for the countries with their contribution to employment and their struggling with the unemployment. SMEs are less affected by economic fluctuations if they are compared to large-scale enterprises with their flexible structures in the production, their innovative and entrepreneurial features. The exportation has an important role in overcoming the current account deficit and foreign exchange bottleneck, which are the most important problems of Turkey with its developing economy. Almost all of the initiatives in Turkey are undertaken by SMEs, and they play an important role in the exportation. In this context, it is necessary for the SMEs to identify their exportation problems and to encourage them to export. In this study, a survey was carried out on 83 exporter companies in the position of SME operating in the machinery and accessories manufacturing industry, which has an important place in the exportation of Konya city. The obtained data were analyzed by means of ANOVA and T test in the SPSS program. At the end of the study we tried to present the solution proposals to problems to which the SMEs are exposed in the exportation.

Key Words: SME, Exportion, Exportion Problems, Machine Manufacturing Industry, Konya

Giriş

KOBİ'ler pek çok yapısal soruna sahip olmalarına rağmen ekonomik konjoktüre kolay adapte olan yapıları ile hem ekonomik hem de sosyal alanda önemli bir yere sahiptirler. 2016 TÜİK verileriyle Türkiye'de toplam girişimlerin %99,8'ini, istihdamın %75,8'ini, cironun %63,3'ünü ve üretimin %56,2'sini oluşturan KOBİ'lerin ihracattaki payı ise %50'ler civarında kalmıştır. Ekonomi için bu denli öneme sahip KOBİ'lerin ihracatta karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi bu işletmelerin hem uluslararası pazara açılmasını

hem de kendilerine özgü yapısal sorunlara çözümler bulmalarını sağlayacaktır.

30 bini aşkın KOBİ'si ile Konya, Türkiye'nin önemli sanayi şehirlerinden biridir. Ancak bu işletmelerin sadece %55'i ihracat faaliyetini yürütmektedir. Konya Ticaret Odası'nın 2012 yılı verilerine göre 452 milyon dolarlık ihracatı ile makine-aksam imalatı Konya'da ihracatın lokomotif konumundadır. Çoğunluğunu KOBİ'lerin oluşturduğu makine-aksam imalat sanayisinin ihracatta karşılaştığı sorunların tespiti Konya sanayisinin dışarı açılması ve Türkiye'nin ihracat hedeflerine ulaşması açısından önemlidir. Bu

kapsamda çalışmada Konya'nın makine imalat sanayisinde faaliyet gösteren ihracatçı KOBİ'lerin sorunları tespit edilmeye ve çeşitli öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

Türkiye'de Kobi'ler in Genel Durumu

1970'li yıllara kadar "ekonominin hasta çocuğu" olarak nitelendirilen ve gereken önem verilmeyen KOBİ'ler 70'li yıllarda yaşanan pek çok ekonomik krizi, dalgalanmalara adapte olan esnek yapılarıyla hiçbir destek almadan geçirmişlerdir (Taş,2010:81). Günümüzde KOBİ'ler gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri için ekonominin temel taşlarından birini oluştururlar. Buna karşın hem dünya ekonomilerinde hem de Türkiye'de standartlaşmış bir KOBİ tanımı bulunmamaktadır (Balantekin, 2006:16). KOBİ'lerin ortak bir tanımının olmamasının en temel nedenleri olarak ülkelerin gelişmişlik düzeylerindeki farklılıklar ve KOBİ faaliyetlerinin çok geniş bir alana yayılmış olması gösterilebilir (Günalan, 2003:5).

KOBİ tanımı yapılırken temel alınan kriterler ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği gibi ülkeler içinde de zamanla değişiklik gösterebilir. Türkiye'de ilk KOBİ tanımlaması özel kesimi teşvik etmek amacıyla 1923 yılında I. İzmir İktisat Kongresi'nde çıkarılmış ve 1942'ye kadar yürürlükte kalmış olan "Teşviki Sanayi Kanunu"dur. Bu kanuna göre "5 işçiden az ve en çok 9 beygirlik muharrik güç çalıştıran iş yerleri küçük bunun üzerindeki işletmeler ise büyük işletme" olarak kabul edilmiştir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004:91-92). Zamanla çeşitli kuruluşlar farklı KOBİ tanımları ortaya koymuş ve bu özellikle KOBİ teşviklerinde karışıklığa yol açmıştır. Söz konusu karışıklığı önlemek amacıyla 8 Ocak 1995 tarihli,3143 sayılı "Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" kapsamında Türkiye'deki KOBİ'lerin AB'ye uyumlu hale getirilmesi için düzenleme yapılmıştır (KSEP, 2015:8). Bu kapsamda 19/10/2005 Bakanlar Kurulu Kararıyla 18/11/2005 tarih ve 2997 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 18/05/2006 tarihinde ise yürürlüğe giren ve KOBİ tanımını AB'ye uyumlu hale getiren "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" yayınlanmış böylece KOBİ'lerin tasnifinde AB'de olduğu gibi istihdam edilen kişi sayısı, bilanço ve satış büyüklüklerini kabul gören tanım kullanılmaya başlanmıştır (KSEP, 2010:8). Söz konusu yönetmeliğin 4. Maddesinde KOBİ'ler şu şekilde tanımlanmaktadır; "Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme (KOBİ); iki yüz

elli kişiden az, yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirası'nı aşmayan mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimlerdir".

Türkiye'de Halk Bankası, Türk Exim Bank, KOSGEB gibi çeşitli kurum ve kuruluşların farklı kriterleri temel alan farklı KOBİ tanımları mevcuttur. Ancak çalışmada söz konusu yönetmeliğin 4. Maddesinde yer alan KOBİ tanımı esas alınmıştır.

Ekonomik ve sosyal açıdan son derece önemli bir konuma sahip olan KOBİ'ler işsizlikle mücadelede ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarının başında gelen gelir adaletsizliğinde bir mücadele aracı olarak kullanılmaktadır. KOBİ'ler kırsaldan kente göçün azaltılmasında ve bölgesel kalkınmada da önemli bir politika aracıdır. Aynı zamanda KOBİ'ler büyük ölçekli işletmelerin tamamlayıcısı olmalarına karşın söz konusu bu işletmelerle aynı veya benzer ürünleri üreterek ekonomide rekabet ortamı oluştururlar (Günalan, 2003:37). KOBİ'ler yenilikçi ve girişimci yapılarıyla da Türkiye ekonomisinde %65'lik oranla üretimde büyük bir paya sahiptirler (Ersöz, 2010:6).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2.10.2014 tarihinde yayınlamış olduğu 2012 yılı KOBİ istatistiklerine göre Türkiye'de sanayi ve hizmet sektöründe 10-250 kişi arası işgücü istihdam eden 2.646.117 girişim mevcuttur. Türkiye'deki KOBİ'ler (www.tuik.gov.tr, 2017; KSEP, 2015:14);

- Toplam girişim sayısının %99,8'ini,
- İstihdamın %75,8'ini,
- Ücretli çalışanlar içindeki payın %69,7'sini
- Maaş ve ücretlerin %54,5'ini,
- Üretim değerindeki payın %56,2'sini,
- Cironun %63,3'ünü,
- Faktör maliyetiyle katma değer (FMKD) %54,2'sini,
- Maddi mallara ilişkin brüt yatırımın %53,2'sini oluşturmaktadırlar.
- Onuncu Kalkınma Planı durum analizi 2012 yılı verilerine göre Türkiye'de KOBİ'ler toplam banka kredilerinin %25'ini kullanmaktadırlar (DPT, 2007:92)

Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayınlamış olduğu Küçük Ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistiklerine

göre 2012 yılı verileriyle GSYH içinde AR-GE harcamalarının toplamı 13.062 milyon TL olarak hesaplanmıştır. Söz konusu dönemde KOBİ'ler 2.166 milyon TL'lik AR-GE harcamasıyla %16,6'lık paya sahiptirler. Türkiye'de KOBİ'ler AR-GE çalışmalarında yıllar içinde önemli bir yol kat etmelerine rağmen hala OECD ülkelerinin çok gerisindedirler.

TÜİK'in 2014 yılı girişim istatistiklerine göre KOBİ'ler toplam ihracatın %59,2'sini gerçekleştirmişlerdir. Bu oranın %35'i sanayi, %60,4'ü ticaret sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lere aittir.

Kobi'ler için ihracatın Önemi

KOBİ'ler, satış ve kar payını artırmak, ihracat teşviklerinden faydalanmak, diğer ülkelerdeki ucuz işgücünün maliyet avantajından yararlanmak, müşteri portföyünü genişletmek, pazar farklılaştırması yoluyla üstlenilen riskleri düşürmek, iç pazardaki yoğun rekabet ve doyma noktasına ulaşmış talebin oluşturduğu baskıyı azaltmak gibi nedenlerin yanı sıra ihracatın sağladığı faydalardan yararlanmak için de dış pazarlara yönelmektedirler (İlter, 1999:22; Günalan, 2003:68-72; Işık ve Delice, 2007:77). Bu kapsamda ihracatın KOBİ'lere sağladığı faydaları şu şekilde sıralayabiliriz (Kaya, 2011:124);

- İşletmelerin ölçeklerini büyütmeleri için fırsatlar sunar,
- Satışları ve karlılığı artırarak işletmeye düzenli para akışı sağlayacağı gibi sürekli, sermaye problemiyle karşı karşıya kalan KOBİ'ler için bir çözüm yolu olabilir,
- Pazar farklılaştırması yoluyla ulusal ekonomi içinde oluşabilecek krizlere ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin sıkça karşılaştığı devalüasyon nedeniyle oluşan maddi kayıplara karşı işletmeler daha dayanıklı hale gelir,
- Aynı şekilde pazar farklılaştırması yöntemiyle mevsimsel satışlardaki dalgalanmalar dengelenebilir,
- İş sürecini kolaylaştırır,
- KOBİ'lerin en önemli sorunlarından biri olan eksik kapasite kullanımını aşmalarını ve birim maliyetlerini düşürerek ölçek ekonomilerinin avantajlarından faydalanmalarını sağlar,

- Rakiplerin küçülttüğü iç pazara bağımlılığı azaltır,
- Diğer kültürlerle olan ilişkiler, girişimciye kişisel tatmin sağlayacağı gibi işletmenin gelişmesini ve motivasyonunun artmasını sağlar,
- Dış pazarlara açılmak yeni iş fikirleri edinmeyi kolaylaştırabileceği gibi teknolojik olarak ilerlemeyi sağlayabilir,
- İşletmenin ürettiği ürünlerin mamul ömrünü uzatacaktır,
- Yerli bir markanın dış pazarda tanınması işletmenin ve ülkenin prestijine katkı sağlayacaktır.

Türkiye'de 1980 Kararlarıyla birlikte dışarıya açılma imkânı bulan KOBİ'ler, ihracatın kendilerine sağladığı pek çok faydaya rağmen istenilen ihracat düzeyine erişememişlerdir. Bu durumun temel nedeni ise ihracatta karşılaştıkları sorunlardır. Bu kapsamda Türkiye'de KOBİ'lerin ihracatta karşılaştıkları sorunları ulusal düzeydeki sorunlar ve işletme düzeyindeki sorunlar olarak ele alabiliriz.

KOBİ'lerin ulusal düzeydeki sorunlarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Kılıç, 2011:121-122; Çelik ve Akgemci, 2007:141-142; Ay ve Talaşlı, 2007: 179);

- KOBİ'lerin ihracata yönelmesini sağlayacak planlı ve istikrarlı stratejilerin eksikliği,
- KOBİ'lerin ihracata katkısını artırmaya yönelik amaçların açıkça ortaya konulmaması ve mevcut amaçların KOBİ'lerin ihracatını artırmaya yönelik olmaması,
- Kamu finansman yardımlarının ve teşviklerin yetersiz olması,
- Tarife ve kotalara ilişkin engeller,
- KOBİ'lerin organizasyon eksikliği,
- KOBİ'ler için talep piyasasını koordine edecek bir kuruluşun olmaması,
- KOBİ'lerin ihracat yapmasını kolaylaştıracak pazarlama kanalları ve ihracat pazarlama örgütleri, konsorsiyumlar gibi sistemlerin kurulması için uygun ortamların bulunmaması,

- İç piyasa koşullarının dış pazarlara göre daha cazip olması,
- Bürokrasi ve mevzuattan kaynaklanan sorunlar
- KOBİ'lerin ihracat prosedürüyle ve dış pazarlarla ilgili bilgi eksikliği.

Akgemci'ye (2001) göre, KOBİ'lerin ihracat yaparken karşılaştığı işletme düzeyindeki sorunları finansal kaynaklı sorunlar ve rekabet gücünü etkileyen sorunlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu bağlamda işletme düzeyindeki sorunları şu şekilde özetleyebiliriz;

- İhracatı finanse edecek kredilerin temininde yaşanan güçlükler,
- Ucuz ve kaliteli hammadde bulmada yaşanan güçlükler,
- Pazarlama faaliyetlerinin maliyet oluşturmaması,
- Rakiplerin yeterince tanınmaması,
- Dış piyasalardaki fiyatlamada yaşanan sorunlar,
- Düşük kaliteli ürün ihraç edilmesi,
- İhracatla konusunda yetişmiş yabancı dil bilen eleman eksikliği,
- İhracat yapmak için yeterli kapasitenin olmaması,
- Dış ticaret organizasyonlarının yeterince desteklenmemesi,
- İhracatla ilgili psikolojik engeller olarak sıralayabiliriz.

KOBİ'lerin ihracat yaparken karşılaştığı diğer sorunları ise şu şekilde sıralayabiliriz (Aksoy ve Yıldırım, 2013:253-256);

- Dış ülkelerdeki kültür farklılıklarından ve yeterince pazar araştırması yapmaktan kaynaklanan pazarlama sorunları,
- Anti-Damping yasalarıyla ilgili sorunlar,
- Teknoloji ve AR-GE eksikliğinden kaynaklanan sorunlar,
- Hükümet uygulamalarında ve ithalatta karşılaşılan sorunlar,
- Standardizasyonla ilgili sorunlar,
- Lojistikte yaşanan sorunlar,

- Taşıma ve depolamada yaşanan sorunlar,
- Güvenlik (CE işareti) sorunları,
- Çevre (ISO 1400) sorunları,
- Kalite (ISO 9000) sorunları,
- Ülke imajından kaynaklanan sorunlar,
- Vergi, resim ve harçlarda karşılaşılan sorunlar
- Gümrüklerde ve gümrük tarifelerinde yaşanan sorunlar,
- Teslim şekillerinde yaşanan sorunlar,
- Ödeme şekillerinde karşılaşılan sorunlar,
- Üretim maliyetleriyle ilgili sorunlar olarak sıralanabilir.

Konya'da Makine-Aksam İmalat Sanayisinin Mevcut Durumu

Günümüzde gelişmişlik ile sanayileşme birbirini tamamlayan kavramlardır. Sanayileşmenin de en önemli kolunu makine-aksam imalatı oluşturmaktadır. Makine-aksam imalat sanayi diğer sektörlerle girdi sağlamanın yanı sıra ekonomi için son derece önemli bir sektör konumundadır. Bu bağlamda makine imalat sanayisinin ekonomi için önemi şu şekilde özetlenebilir(Sanayi Genel Müdürlüğü, 2011:8);

- İmalat sektöründeki diğer üretim kollarına girdi sağlar,
- Diğer sektörlerin lokomotifi konumundadır,
- İmalat sanayinin gelişmesiyle doğru orantılı ilerler,
- Mühendislik disiplini harekete geçirir,
- Değişen ihtiyaç ve beklentilere göre üretim içeriği revize edilir.

Konya, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde bulunan ve bölgeye tarım, ticaret, sanayi ve turizm alanında ivme kazandıran illerden biridir. Konya Ticaret Odası'ndan elde edilen veriler incelendiğinde, 2012 yılı itibarıyla ilin ihracatında en önemli sektörün makine imalat sanayi olduğu görülmektedir. Tarım şehri olarak da bilinen ilde, makine imalatının gelişmesinde itici güç yine tarım olmuştur. Tarım sektörünün ihtiyaç duyduğu makine teçhizatın ilde üretilmeye çalışılması tarım makineleri ve değirmen makineleri imalatının gelişmesine önyak olmuştur. 1960'lı yıllarda

Türkiye'nin ilk tarım makineleri Konya'da üretilmiştir. Değirmen makineleri imalatında Türkiye birincisi olan il, tarım makinelerinde %65, metal işleme makinelerinde %70, araç üstü ekipman sanayinde ise %75'lik paya sahiptir (Erkek, 2009: 38-39)

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı büyük çoğunluğunu KOBİ'lerin oluşturduğu Konya makine-aksam imalatçılarının ihracatta karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu bağlamda çözüm önerileri sunmaktır. Böylece Konya imalat sanayinde ihracat yapan KOBİ niteliğindeki firmaların dış pazarlarda rekabet güçlerini artırmaları ve buldukları sektöre uygun strateji ve politikalar üretmelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Ayrıca yapılan araştırma ile Konya imalat sanayinin temel sorunlarını tespit ederek mikro açıdan il ekonomisinin makro açıdan ise ülke ekonomisinin gelişmesine ivme kazandırmak ön görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar bir takım kısıtlamalara sahiptir. Bu bağlamda yapılan araştırmada yer alan kısıtlamaları şu şekilde sıralanabilir;

- Araştırma Konya il merkezinde yer alan organize sanayi bölgelerini kapsamaktadır,
- Araştırmaya konu oluşturan firmalar KOBİ niteliğindedir,
- Araştırma çeşitli makine ve aksam üreten firmaları kapsamaktadır,
- Araştırmada yer alan firmalar ihracatçı firma olma özelliği taşımaktadır.

Araştırma bazı varsayımlar altında geçerlidir;

- Ankete katılan yetkililerin ilgili sorulara verdikleri cevaplar gerçek görüşlerini yansıtmaktadır,
- Seçilen örneklem, evreni yansıtmaktadır,
- Ankette yer alan sorular, söz konusu kısıtlamalar altında Konya makine imalat sanayinin ihracat sorunlarını ortaya koymakta yeterlidir,
- Hipotezleri test etmek için kullanılan istatistiki analizler yeterlidir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacına yönelik verilerin toplanması, hazırlanan anket formuyla sağlanmıştır. Anket formunun oluşturulmasında çeşitli tez çalışmaları ve literatür gözden geçirilmiş, ikincil nitelikteki kaynaklar temel alınarak, tez formu elde edilmiştir.

Anketin uygulanmasında Konya 1. ,2. ve 3. Organize Sanayi Bölgelerinde ve Büsan Özel Sanayi Sitesi'nde makine-aksam imal ve ihraç eden KOBİ niteliğindeki firmalara anket uygulanmıştır. Doğru ve gerçekçi sonuçlara ulaşılması amacıyla yüz yüze anket yöntemi uygulanmış olup yine bu amaçla ankete katılanlara sonuçların yalnızca bilimsel amaçla kullanılacağı konusunda güvence verilmiş, ankete katılanların ve firmaların isimleri saklı tutulmuştur. Anket uygulaması Nisan 2016-Temmuz 2016 döneminde gerçekleştirilmiştir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS 15.0 programından yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılımından gelip gelmediği Kolmogorov-Smirnov Testi ile sınanmıştır. Bunun sonucunda verileri normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve iki grulu değişkenler için bağımsız iki örneklem testi yapılmıştır. Diğer taraftan üç ve daha fazla grulu değişkenler için ANOVA testi kullanılmıştır.

Çalışmanın ana kümesini Konya'da makine-aksam imalat eden ihracatçı KOBİ'ler oluşturmaktadır. Söz konusu kısıtlamalar altında KOBİ niteliğindeki işletmeler tespit edilirken "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmeliğin" 4. Maddesinde yer alan KOBİ tanımı esas alınmıştır.

Çalışmanın kapsamında, Konya'da makine-aksam imal ve ihracatını gerçekleştiren 250 tane KOBİ olduğu belirlenmiştir. Bu firmalardan 83 tanesi araştırma ile ilgilendiklerini bildirmişlerdir. Bu da ana kütemizin %33,2'sine tekabül etmektedir. Bu oran Konya'da genelleme yapabilmek için kabul edilebilir bir orandır.

Araştırmanın Hipotezleri ve Bulguları

Araştırmanın bu kısmında öncelikle anket yapılan işletmelerle ilgili elde edilen genel bilgilere yer verilmiş daha sonra hipotezler ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Araştırmanın sınırlılıkları dâhilinde ankete katılan firmaların genel özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ankete Katılan Firmaların Genel Özellikleri

İstihdam Sayısı	n	%	Yıllık Bilanço	n	%
0-9 kişi	33	39,8	0-1000.000 TL	44	53
10-49 kişi	50	60,2	1.000.001-8.000.000 TL	36	43,4
50-249 kişi	-	-	8.000.001 TL	3	3,6
Firmaların Hukuki Yapısı	n	%	Üretim Yöntemi	n	%
Limited Şirket	51	61,4	Özel Üretim	30	36,1
Anonim Şirket	1	1,2	Standart Üretim	25	30,1
Diğer	31	37,3	Hem özel hem de standart	28	33,7
Faaliyet Süresi	n	%	Yönetimdeki Kişi/Kişiler	n	%
1-5 yıl	23	27,7	İşletme Sahibi	39	47
5-10 yıl	21	25,3	Ortaklardan Biri	7	8,4
10-15 yıl	8	9,6	Aileden Biri	3	3,6
15 yıldan fazla	31	37,3	Profesyonel Yönetici	34	41
Faaliyet Gösterilen Alt Sektör			n	%	
Tarım makineleri İmalatı			21	25,3	
Değirmen Makineleri İmalatı			13	15,7	
Gıda Makineleri İmalatı			21	25,3	
Otomotiv Yan Sanayi İmalatı			16	19,3	
Mermer Makineleri İmalatı			3	3,6	
Diğer			9	10,8	

Tablo 2. Ankete Katılan Firmaların İhracatla İlgili Özellikleri

İhracat yapma süreleri	n	%	En fazla ihracat yapılan bölge	n	%
1-5 yıl	37	44,6	Balkan Ülkeleri	3	3,6
5-10 yıl	13	15,7	Avrupa Ülkeleri	14	16,9
10-15 yıl	14	16,9	Arap Ülkeleri	66	79,5
15-20 yıl	10	12	Uzak Doğu Ülkeleri	-	-
20 yıldan fazla	9	10,8	Orta Doğu Ülkeleri	-	-
İhracat departmanının varlığı	n	%	Üretimden İhraç Edilen Oran	n	%
Evet	60	72,3	Tamamı	-	-
Hayır	23	27,7	%75'den fazlası	12	14,5
Kalite güvence belgesinin varlığı	n	%	%50'den fazlası	12	14,5
Evet	47	56,6	%25'den fazlası	21	25,3
Hayır	20	24,1	%25'den azı	38	45,8
Çalışmalar yürütülüyor	16	19,3	Devlet desteklerinden yararlanma	n	%
Uluslararası Fuarlara Katılım	n	%	Evet	9	10,8
Evet	25	30,1	Hayır	62	74,7
Hayır	58	69,9	Çalışmalar yürütülüyor	12	14,5

“Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmeliğin” 4. Maddesinde yer alan KOBİ tanımının istihdam kriteri baz alındığında ankete katılan işletmelerin 33 tanesinin (%39,8) mikro ölçekli, geriye kalan 50 tanesinin (%60,2) küçük ölçekli işletme tanımına uyduğu görülmektedir. Söz konusu yönetmeliğin yıllık bilanço kriteri baz alındığında ise ankete katılan firmaların 44 tanesinin (%53) mikro ölçekli, 36 tanesinin (%43,4) küçük ölçekli ve 3 tanesinin (%3,6) orta ölçekli KOBİ tanımına uygun olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan işletmelerin %61,4'ü limited şirket formatındadır. Firmaların 37,3'ü 15 yıldan fazla bir

süredir faaliyet gösterdiğini beyan etmiştir. Araştırmaya katılan işletmelerin yarısından fazlasını gıda ve tarım makineleri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan firmaların pek çoğu KOBİ'lerin genel özelliklerinden biri olan sipariş üzerine üretim biçimini benimsemişlerdir. Ankete katılan firmaların yalnızca %41'i profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmekte geri kalan kısım ise şirket sahibi veya aile bireyleri tarafından yönetilmektedir. Ankete katılan firmaların ihracatla ilgili özelliklerine Tablo 2'de yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan firmaların %37'lik kısmı 1-5 yıl arası, %16,9'u 10-15 yıl arası, %15,7'si 5-10 yıl arası, %12,0'lik kısmı 15-20 yıl arası ve geriye kalan %10,8'lik kısmı 20 yıldan fazla dış ülkelere makine ve aksam satışında bulduklarını görülmektedir. Firmaların %72,3'lük büyük bir oranının ayrı bir ihracat departmanı bulunmaktadır. İşletmelerin %27,7'lik kısmında ise ayrı bir ihracat departmanı yer almamaktadır. Ankete katılan firmalardan 47 tanesi (%56,6) kalite güvence belgesine sahip olduklarını, 20 tanesi (%24,1) kalite güvencesine sahip olmadıklarını ve geriye kalan 16 firma (%19,3) da kalite güvence belgesi almak için çalışmalar yürüttüklerini beyan etmişlerdir. Firmaların 25 tanesi (%30,1) uluslararası fuarlara katıldıklarını buna karşılık 58 tanesi (%69,9) uluslararası fuarlara katılmadıklarını bildirmişlerdir. Ankete katılan firmaların 79,5'i gibi büyük bir oranının üretimlerinin Arap ülkelerine ihraç ettikleri Uzak ve Orta Doğu Ülkeleriyle ihracat yapmadıkları görülmektedir. Ankete katılan firmalardan %45,8'i üretimlerinin %25'den daha azını, %25,3'ü %25'ten fazlasını, %14,5'i %50'den fazlasını, %14,5'i %75'ten fazlasını ihraç ettiklerini bildirmişlerdir. Bu kapsamda firmaların tamamı hem iç hem de dış pazarda faaliyet göstermektedirler. Firmaların %74,7'lik oranı ihracatta devlet desteklerinden faydalanmadıklarını, %10,8'i ihracatta devlet desteklerinden yararlandıklarını, %14,5'i ise bu konuda çalışma yürüttüklerini beyan etmiştir. Ankete katılan firmalardan pek çoğu devlet desteklerinden faydalanılmamasının nedeni olarak karşılaşılan prosedürleri göstermiştir.

Ankete katılan firmaların Konya makine imalat sanayisinin sorunları ile ilgili değerlendirmelerine Tablo 3'de yer verilmiştir.

Ankete katılan firmaların Konya makine-aksam imalat sanayinde karşılaştıkları en önemli sorunlar sırasıyla markalaşma, yetişmiş eleman eksikliği, finansman eksikliği, yeni teknoloji ve tasarım geliştirememeye, yüksek maliyetler, fikri mülkiyet haklarının korunmaması gelmektedir. Konya'nın makine imalat sanayisinin sorunlarının KOBİ'lere has sorunlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ankete katılan firmaların ihracatta karşılaştıkları sorunlarla ilgili değerlendirmelerine Tablo 4'de yer verilmiştir.

Ankete katılan firmalar ihracatta pek çok farklı sorunla karşı karşıya kaldıklarını beyan etmelerine rağmen bazı sorunların ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda firmaların ihracatta karşılaştıkları sorunlar önem sırasına göre komşu ülkelerde yaşanan sorunlar, kalifiye eleman eksikliği, hükümet politikaları, döviz kurundaki istikrarsızlık, uluslararası pazardaki rekabet, yüksek vergiler, hammadde maliyetleri olarak sıralanmaktadır.

Araştırma toplamda on dört hipotezden oluşmaktadır. Elde edilen verilerin ve ortaya atılan hipotezlerin analizinde T testi ve ANOVA (Varyans) Analizinden yararlanılmış olup sonuçlar tablolar halinde açıklanmaya çalışılmıştır. Hipotezler ve ankete katılan firmaların verdiği cevaplar doğrultusunda elde edilen sonuçlara Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Ankete Katılan Firmaların Konya Makine İmalat Sanayisinin Sorunlarını Değerlendirmeleri

Konya'nın makine imalat sanayisinin sorunları	Ortalama	Std. Sapma	Sayı
Yetişmiş eleman eksikliği	4,4940	,75504	83
Yüksek maliyetler	4,1928	,72344	83
Makine-teçhizat ve hammadde de dışa bağımlılık	3,3614	,82015	83
Yerli pazarda ithal mallara olan rağbet	3,6627	,78518	83
Fikri mülkiyet haklarının yeterince korunmaması	4,0241	,81114	83
Düşük verimli teknoloji kullanımı	3,8434	,72384	83
Yeni tasarım ve teknoloji geliştirememek	4,2169	,74977	83
Finansman yetersizliği	4,2289	,72120	83
Markalaşma sorunu	4,5783	,73452	83
Küçük ölçekli üretim	3,6747	,84259	83

Tablo 4. Ankete Katılan Firmaların İhracatta Karşılaştığı Sorunların Değerlendirilmesi

İşletmenizin ihracatta karşılaştığı sorunları	Ortalama	Std. Sapma	Sayı
Enerji maliyetleri	3,60	0,67	83
Hammadde maliyetleri	4,53	0,70	83
İşgücü maliyetleri	4,12	0,65	83
Vergi oranlarının yüksek olması	4,56	0,75	83
Kredi kullanımında yaşanan güçlükler	3,33	1,31	83
Öz sermayenin kısıtlı olması	4,15	0,83	83
Kapasite kullanımının sınırlı olması	4,27	0,87	83
Kalifiye eleman eksikliği	4,78	0,56	83
Kalite yetersizliği	4,39	0,71	83
Verim düşüklüğü	3,84	0,83	83
AR-GE faaliyetlerinin yetersizliği	4,13	0,79	83
Teknoloji yetersizliği	3,98	0,86	83
Yeni ürün ve tasarım geliştiremememe	4,32	0,76	83
Sipariş üzerine üretim yapılması(standart ürün üretilmemesi)	3,92	1,05	83
Firma imajı ve markalaşmada yaşanan sorunlar	4,26	0,69	83
Pazarlama faaliyetlerinde yaşanan sorunlar	4,25	0,71	83
Pazar araştırmasında karşılaşılan sorunlar	4,28	0,70	83
Yeni pazarlar bulmada karşılaşılan sorunlar	4,39	0,69	83
Müşteri sadakatini sağlayamama	4,44	0,78	83
Yeni müşteriler edinmede karşılaşılan sorunlar	4,37	0,74	83
Kalite belgelerinin eksikliği	3,81	1,03	83
Yurtdışı fuarlara katılımında yaşanan sorunlar	3,57	0,97	83
İhracat teşviklerinde karşılaşılan bürokratik engeller	4,26	0,84	83
Hükümet politikaları	4,77	0,54	83
Gümrük Birliği'nden kaynaklanan sorunlar	3,78	0,84	83
Kotalardan kaynaklanan sorunlar	3,07	0,92	83
Uluslararası pazardaki yoğun rekabet	4,63	0,74	83
Taklit mallar ve fason üretim	4,32	0,79	83
İhracat yapılan limanlara uzaklık	2,65	1,04	83
Lojistikte yaşanan sorunlar	3,22	0,70	83
İhracat yapılan ülkelerdeki kültür farklılıkları	3,18	1,04	83
İhracat yapılan ülkelerde karşılaşılan yabancı dil sorunu	3,85	1,13	83
Döviz kurlarındaki istikrarsızlık	4,69	0,74	83
Komşu ülkelerde yaşanan siyasi ve ekonomik istikrarsızlık	4,79	0,57	83

Tablo 5. Hipotezler ve Sonuçları

Hipotez	Sig(P)	Hipotezin Ret/Kabul Durumu
H1: Firmaların istihdam ettiği çalışan sayısı ile ihracatta karşılaştığı sorunlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,157	p=0,157>a=0,05 olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H2: Firmaların yıllık bilançosu ile ihracatta karşılaştıkları sorunlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,956	p=0,956 > a= 0,05 olduğu için hipotez reddedilmiştir
H3: Firmanın hukuki yapısı ile ihracatta karşılaştığı sorunlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,245	p=0,245>a= 0,05 olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H4: Firmaların sektördeki faaliyet süreleri ile ihracatta karşılaştıkları sorunlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,525	p=0,525>a=0,05 olduğu için hipotez reddedilmiştir.

H5: Firmaların yönetimini üstlenen kişi/kişilerin pozisyonları ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,251	$p=0,251 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H6: Firmaların faaliyet gösterdikleri makine sanayisi kolu ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,404	$p=0,404 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H7: Firmaların kalite güvencesine sahip olup olmaması ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,659	$p=0,659 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H8: Firmaların ihracata atılma süreleri ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,921	$p=0,921 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H9: Firmaların ayrı bir ihracat departmanları olması ile ihracatta karşılaşılan sorunlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,049	$p=0,049 < \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez kabul edilmiş, ayrı bir ihracat departmanı olan işletmelerin ihracatta daha az sorunla karşılaştığı tespit edilmiştir.
H10: Firmaların en fazla ihracat yaptığı pazarlar(bölge) ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,117	$p=0,117 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H11: Firmaların üretim yöntemiyle ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,021	$p=0,021 < \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez kabul edilmiş, sipariş üzerine özel üretim yapan firmaların standart üretim yapan firmalara kıyasla ihracatta daha fazla sorunla karşılaştıkları tespit edilmiştir.
H12: Firmaların üretimden ihracata ayırdıkları pay ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,327	$p=0,327 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H13: Firmaların ihracatta devlet desteklerinden faydalanma durumu ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,155	$p=0,155 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.
H14: Firmaların uluslararası fuarlara katılma durumu ile ihracat sorunları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,070	$p=0,070 > \alpha = 0,05$ olduğu için hipotez reddedilmiştir.

Sonuç Ve Öneriler

Rekabetçi özellikleriyle yenilikçi ve girişimci yapıda olan, istihdama önemli katkılarda bulunan, kırsaldan kente göçü önleyerek bölgesel kalkınmaya katkıda bulunan KOBİ'ler özellikle ekonomik dalgalanmalardan çabuk etkilenen yapıları ile gelişmekte olan ülke ekonomilerinde ekonomik konjoktüre çabuk adapte olan küçük ve esnek üretimleriyle sosyal ve ekonomik istikrarın sağlanmasında önemli bir rol oynarlar.

Ülke ekonomilerine pek çok önemli katkı sağlayan KOBİ'lerin globalleşen dünyanın teknoloji ve üretimine ayak uydurması, rekabete uyum sağlaması ve pazarını genişletmesi için ihracat yapması bir zorunluluk halini almıştır.

Araştırma kapsamında Konya'da makine-aksam imal eden KOBİ niteliğindeki ihracatçı firmaların ihracatta karşılaştığı sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar şunlardır;

- Ankete katılan işletmelerin %39,8'i 0-9 kişiye kadar, %60,8'i 10-49 kişiye kadar istihdam sağlamaktadır. Bu kapsamda ilgili yönetmeliğin KOBİ tanımındaki istihdam kriteri baz alındığında araştırmaya katılan işlerin mikro ve küçük ölçekli işletmeler olduğu görülmektedir.
- KOBİ tanımının yer aldığı ilgili yönetmeliğin yıllık bilanço kriteri baz alındığında ise araştırmaya katılan işletmelerin %53'nün mikro ölçekli, %43,4'nün küçük ölçekli

- ve %3,6'sının orta ölçekli işletme niteliğinde olduğu görülmektedir.
- İşletmelerin %61,4'ünün hukuki yapısı limited şirket iken, %1,2'si anonim şirket geriye kalan %37,3'ü ise çeşitli hukuki yapılarda kurulmuşlardır.
 - İşletmelerden %27,7'si 5 yıldan az, %25,3'ü 5-10 yıl arası, %9,6'sı 10-15 yıl arası, %37,3'ü 15 yıldan fazla zamandır piyasada varlığını sürdürmektedir.
 - İşletmelerin %44,6'sı 5 yıldan az, %15,7'si 5-10 yıl arası, %16,9'u 10-15 yıl arası, %12'si 15-20 yıl arası ve %10,8'i 20 yıldan fazla zamandır ihracat faaliyeti gerçekleştirmektedir.
 - İşletmelerin %47'si işletme sahibi, %8,4'ü ortaklardan biri, %3,6'sı aile bireylerinden biri ve %41'i profesyonel bir yönetici tarafından yönetilmektedir.
 - İşletmelerin %25,3'ü tarım makineleri imalatında, %15,7'si değirmen makineleri imalatında, %25,3'ü gıda makineleri imalatında, %19,3'ü otomotiv yan sanayisinde, %3,6'sı mermer makineleri imalatında ve geriye kalan %10,8'i diğer makine-imalat alanlarında faaliyet göstermektedir.
 - İşletmelerin %56,6'sı kalite güvence belgesine sahip iken, %24,1'i kalite güvence belgesine sahip değildir, geriye kalan %19,3'ü ise kalite güvence belgesi almak için çalışmalarını yürütmektedir.
 - Kalite güvence belgesine sahip olan işletmelerden %40'ı CE kalite güvence belgesine %20,5'i ISO 9001:2008 kalite güvence belgesine, %8,4'ü ISO 9001:2000 kalite güvence belgesine, %19,3'ü ise TSE kalite güvence belgesine ve geriye kalan %13,3'ü diğer kalite belgelerine sahiptir. Araştırmaya katılan işletmelerden hiç biri TURQUM kalite belgesine sahip değildir.
 - İşletmelerin %72,3'ü ayrı bir ihracat departmanına sahipken geriye kalan %27,7'si ayrı bir ihracat departmanına sahip değildir.
 - İşletmelerin %3,6'sı üretimlerini Balkan ülkelerine, %16,9'u Avrupa ülkelerine, %79,5'i Arap ülkelerine ihraç etmektedir.
 - İşletmelerin %36,1'i sipariş üzerine üretim yaparken, %30,1'i yalnızca standart üretim yapmakta, geriye kalan %33,7'si ise hem sipariş üzerine üretime hem de standart üretime yönelmektedir.
 - İşletmelerin %14,5'i üretimlerinin %75'den fazlasını ihraç ederken, %14,5'i %50'den fazlasını, %45,8'i %25'den azını, %25,3'ü %25'den fazlasını ihraç etmektedir.
 - İşletmelerin %10,8'i ihracatta devlet desteklerinden yararlanırken, %74,7'si söz konusu desteklerden yararlanmamakta, geriye kalan %14,5'i ise ihracatta devlet desteklerinden yararlanmak için çalışmalar yürütmektedirler.
 - İhracatta devlet desteklerinden yararlanmayan işletmeleri bu desteklerden yararlanmaktan ala koyan en önemli neden %61,3'lük oranla karşılaşılan prosedürlerdir. Desteklerden yararlanılmamasının diğer nedenleri ise %29'lük oranla teşvikler hakkında bilgi sahibi olmamak, %9,6'luk oranla teşvikleri faydalı bulmamak olarak belirtilmiştir.
 - İhracatta devlet desteklerinden faydalanan işletmelerin en fazla başvurdukları teşvik %55,6'luk oranla yurt dışında ofis, mağaza ve depo açma desteğidir. Yararlanılan diğer destekler ise %33,3'lük oranla fuar katılım desteği ve %11,1'lik oranla AR-GE desteğidir.
 - İşletmelerin %30,1'i uluslararası fuarlara katılmakta, geriye kalan %69,9'u ise uluslararası fuarlara katılmamaktadır.
 - İşletmeler, %4,57'lik oranla Konya makine-imalat sanayisinin en önemli sorunun markalaşamamak olduğunu bildirmişlerdir. Konya makine-imalat sanayisinde karşılaşılan diğer iki önemli sorun ise %4,49'lük oranla yetişmiş eleman eksikliği, %4,49'lük oranla finansman eksikliğidir.
 - İşletmelerin ihracatta karşılaştıkları en önemli sorun %4,79'lük oranla çevre ülkelerde yaşanan siyasi ve ekonomik istikrarsızlıktır. İhracatta yaşanan diğer önemli sorunlar ise kalifiye eleman eksikliği (%4,78), hükümet politikaları

- (%4,77), döviz kurlarındaki istikrarsızlık (%4,69), uluslararası piyasadaki yoğun rekabet (%4,63), yüksek vergiler (%4,56), hammadde maliyetleri (% 4,53) olarak belirtilmiştir.
- İşletmelerin ihracatta karşılaştıkları sorunlar ile istihdam ettikleri kişi sayısı arasında ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracatta karşılaştıkları sorunlar ve yıllık bilançoları arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracatta karşılaştıkları sorunlar ile hukuki yapıları arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile sektördeki faaliyet süresi arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracatta karşılaştıkları sorunlar ile yönetimi üstlenen kişilerin firmadaki konumu arasındaki anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile faaliyet gösterdiği üretim alanı arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile kalite belgesine sahip olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracatta karşılaştıkları sorunlar ile ihracattaki faaliyet süreleri arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile ayrı bir ihracat departmanına sahip olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez kabul edilmiştir. Bu kapsamda ayrı bir ihracat departmanına sahip olmayan işletmeler ihracatta daha fazla sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile ihracat yaptıkları bölgeler arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile üretim yöntemleri arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez kabul edilmiştir. Bu bağlamda sipariş üzerine üreten, ihrac eden işletmeler ihracatta daha fazla sorunla karşı karşıya kalmaktadır.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile ihracata ayırdıkları pay arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile ihracatta devlet desteklerinden yararlanma durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
 - İşletmelerin ihracat sorunları ile uluslararası fuarlara katılım arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair hipotez reddedilmiştir.
- Söz konusu ihracat sorunlarını çözmeye yönelik öneriler şunlardır;
- İşletmeler ihracatta devlet destekleri konusunda bilgilendirilmeli, söz konusu desteklerde prosedürler ve bürokrasi azaltılmalıdır.
 - İşletmelerin ihracatta AR-GE desteklerinden daha fazla yararlanmaları ve kendi fikri mülkiyet haklarına sahip olmaları için çaba harcanmalıdır. Bu kapsamda KOBİ'lerin yeni teknolojiler geliştirirken yararlanacakları ve ürettikleri ürünleri test edebilecekleri devlet destekli bir alan oluşturulmalıdır.
 - KOBİ'lere uluslararası fuarlara katılım için dil ve iletişim desteği verilmelidir.
 - İhracat yapan KOBİ'lerde ihracatla yakından ilgilenen ve bu konuda uzmanlaşmış ayrı bir ihracat departmanının kurulması konusunda işletmeler teşvik edilmelidir.
 - Makine-imalat sanayisinde faaliyet gösteren ihracatçı KOBİ'lere, markalaşma sorunlarını aşmaları için uluslararası pazarda güvenilir ürün imajı sağlayan ortak bir marka niteliğindeki TURQUUM belgesi hakkında bilgi ve destek verilmelidir.
 - Araştırmaya katılan işletmelerin büyük bir kısmı üretimlerini sipariş üzerine veya karma olarak yapmaktadırlar. Bunun sonucu olarak zaten yapıları gereği kısıtlı

sermayeye sahip olan KOBİ'lerin verimi düşmektedir. Bu nedenle KOBİ'lerin üretimde standartlaşmaya giderek verimi artırmaları ve israfı azaltmaları şarttır.

- Hükümet politikaları yerli üretimin dış pazarlarda karşılaştığı haksız rekabeti azaltacak şekilde revize edilmelidir.
- Ekonomik karar birimleri döviz kurlarında uzun dönemli istikrar sağlayacak alternatif kur rejimlerine yönelmelidir.
- Ekonomik karar birimleri ihracata yönelik yeni pazarların keşfedilmesi ve KOBİ'lerin bu pazarlara yönlendirilmesi için çaba harcamalıdır.
- Farklı kurum ve kuruluşların çeşitli KOBİ tanımları mevcuttur bu da teşviklerde çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. Özellikle ihracattaki teşviklerin verimli kullanılması için ortak bir KOBİ tanımı getirilmelidir.
- Eğitimde ilk kademelerden başlayarak mesleki eleman yetiştirmeye yönelik düzenlemelere yer verilmeli, ustalık-çıraklık eğitimi yeniden canlandırılmalıdır.
- Üniversitelerdeki girişimcilik dersleri sektördeki sorunlar ve uygulamaları kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Kaynakça

- AKGEMCİ, T. , (2001), KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- AKSOY, R., YILDIRAN, C., (2013), "Zonguldak İlinde İhracat Yapan Firmaların İhracatta Karşılaştıkları Sorunlar", Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi, 1(3), s.249-268.
- AY, H. M., TALAŞLI, E., (2007), "Türkiye'de KOBİ'lerin İhracattaki Yeri ve Karşılaştıkları Sorunlar", Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı ,s.173-184.
- BALANTEKİN, B. E., (2006), "İhracatta KOBİ'lere Sağlanan Devlet Destekleri ve KOBİ'lerin İhracatta Karşılaştıkları Sorunlar ve Kayseri'de Bir Anket Uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- ÇELİK, A., AKGEMCİ, T., (2007), Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı, (2007), Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013 Makine ve Metal Eşya Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- ERKEK, S., (2009), Makine İmalat Sanayi Sektör Analizi, Konya Ticaret Odası.

ERSÖZ, V., (2010), AB, Türkiye ve Konya'da KOBİ'lerin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri, Konya Ticaret Odası Yayınları, Konya.

GÜNALAN, M., (2003), "KOBİ'lerin İhracat Davranışları: Kahramanmaraş Tekstil Sektöründeki KOBİ'lerde Ampirik Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, K.S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

İŞİK, N., DELİCE, G., (2007), "Küreselleşme Sürecinde KOBİ'lerin İhracat Sorunları ve E-Ticaret Uygulamaları" Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.

İLTER, B., (1999), "Firma İhracat Davranışı ve Etkileyen Faktörler", Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12(4), s.19-34.

KAYA, F., (2011), Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi (Yeni Mevzuat ve Belgeler), Beta Yayınları, İstanbul.

KILIÇ, R., (2011), Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde İhracat Pazarlaması, Nobel Kitabevi, Ankara.

MÜFTÜOĞLU, T., DURUKAN, T., (2004), Girişimcilik ve KOBİ'ler, Gazi Kitabevi, Ankara.

Resmi Gazete, (2005), "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik", Resmi Gazete, Sayısı, 25997, 18.

Sanayi Genel Müdürlüğü, (2011), Türkiye Makine Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2011-2014.

TAŞ, Y., (2010), Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ'lerin İstihdam Artırıcı Etkileri, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın no:39, İstanbul.

"2011 – 2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı Taslağı – KSEP", (2010), KOSGEB – Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

"2015 – 2018 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı Taslağı – KSEP", (2015), KOSGEB – Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046
(03.05.2017).